

FREDERIKSHAVN

De fleste i min alder har gennemlevet en helt fantastisk udvikling på mange områder. Personligt har jeg haft mulighed for på nærmeste hold at følge med på radio området, både hvad der angår Radiofonien, som jo slet ikke eksisterede da vi var børn, men også på det industrielle område i de sidste 35 år, før jeg blev pensioneret.

Selvom jeg kun har jord under neglene, når jeg har glemt at rense dem, så er jeg af rigtig gammel dansk bondeslægt. Min familie har en slægtsgård, der ligger i den lille landsby Hinge, midtvejs mellem Viborg og Silkeborg, lige midt i det danskeste Jylland man kan tænke sig.

Gården ejes idag af min kusine Ingeborg, som i lige linie stammer fra mine forfædre, som har boet på gården siden begyndelsen af 16-hundredtallet, først som fæstere og senere som ejere.

Fig. 1. Far med brødre og farfar.

Min far er født på gården i 1872. Han blev 95 år og var længe slægtens ældste. Han var sikkert aldeles håbløs som bondedreng, så han blev sendt til København for at studere.

Efter juridisk embedseksamen, virkede han i et par år som sagfører i Viborg, men det opgav han hurtigt, hvorefter han blev politifuldmægtig i Frederikshavn, hvor vi to drenge tilbragte vore drenge- og ungdomsår.

Som politi-fuldmægtig havde far opsyn med alt, hvad der foregik i byen i kommunalt regi, f.eks. teatre, biografer, cirkusforestillinger, markeder og borgerforeningsfester. Som fuldmægtigens drenge havde min bror og jeg selvfølgelig gratis adgang til alle disse begivenheder, så underholdning manglede vi ikke.

På et tidligt tidspunkt, jeg har nok været 4-5 år fik min far besøg af en smart mand, som ville vise min far, hvad levende billeder var for noget. Det foregik i vores hjem, hvor vi brugte en lys væg til forestillingen. Da manden fik tændt apparatet og drejet på håndsvinget, kom de flotteste levende billeder frem på væggen.

Det gjorde et voldsomt indtryk på mig, og jeg kan endnu stadig erindre, at filmen handlede om Ægypten, hvor en ung pige, som var forfulgt af en skurk, kravlede op på Keops pyramiden, hvorefter det hele sprang i luften.

10 år senere blev jeg stopfodret med film, fordi der nu var hele tre biografer i byen. I begyndelsen var det stumfilm, hvor der sad en pianist og spillede til. Fyrtårnet og Bivognen var meget populære, senere kom Chaplin, Harold Loyd, Gøg og Gokke og andre til, stadig som stumfilm. Den første tone og talefilm var

Fig. 2. Far i sin fineste søndagsdragt, 1913.

NORDLYSET
FREDERIKSHAVN
ELEKTRISK
• LYS & KRAFT

LÆREBREV

Erik Petersen, født 31. Marts 1913 i Kallerup, har fra den 1. September 1929 til 1. September 1933 været Lærling hos mig, og han har hermed udiøret.

Erik Petersen har i den forløbne Tid udvist god Opførsel, Flid og Lærevillighed, hvorfor jeg kan anbefale ham som en flittig og særdeles veludrustet Elektriker, især med udprægede Evner for Radio-reparation m.m.

Frederikshavn, den 1. September 1933

[Signature]
Ingeniør, Aut.-Installatør.

langt senere, mens jeg stadig gik i skole. Det var "Kongressen danser" med Lillian Harvey og Willy Fritz.

Jeg måtte naturligvis også gå i byens fine skole, en lille privatskole, som lige før århundredeskiftet var blevet oprettet af en gammel og meget stramtandet lærerinde. Jeg endte i realklassen, hvor vi kun var syv elever, heraf to drenge. Året før havde jeg chokeret hele byen ved at få TG+i historie, formentlig den laveste karakter der nogensinde var givet i den skole. Familiens renommé blev dog genoprettet, da jeg fik UG i samme disciplin ved realeksamen.

1928

Karakterer.

Fag	Aarskarakter		Eksamenkarakter	
	Karakter	Talværdi	Karakter	Talværdi
Dansk, skriftlig	my	7	my	6½
Dansk, mundtlig	my	7	my	7
Engelsk	my	7	ug	7½
Tysk	my	7	my	7
Historie	my	7	ty	2½
Geografi	my	7½	ug	7½
Naturhistorie	my	7½	ty	8
Naturfærd	my	7	ug	8
Begning og Matematik, skriftlig	ug	7½	ug	7½
Begning og Matematik, mundtlig	ug	7½	-	-
Skrivning	my	6½	my	6½
Tegning	my	7½	my	7
Gymnastik (Legemsøvelse)	ty	8	-	-
Kvindelig Haandarbejde				
Sløjf eller andet Legemsarbejde				
Kvindelig Husgerning				
Fransk				
Latin				
Orden med skriftlige Arbejder	my	7	my	7
Aarskarakter i Sang	Gennemsnit: 7,19		Gennemsnit: 6,83	

Allerede i skoletiden var jeg begyndt at interessere mig for noget der hed radio. Med en krystalmodtager kunne jeg høre de store stationer i Tyskland og England. Da jeg var meget teknisk orienteret, kom jeg i lære hos en lille håndværksmester, som kun havde to lærlinge og ingen svende, så vi måtte finde ud af det hele selv. Min lærekammerat hed Hugo Mortensen. Hans lillebror Erik Mortensen så vi ikke meget til, for han gik altid rundt med en tegneblok under armen for at tegne damekjoler. Han blev senere den kendte modeskaber Erik Mortensen.

Som skoledreng i Frederikshavn tjente jeg mine første penge (Kr. 2,50) ved at lave et krystalapparat for en urmager, som gerne ville høre tidssignalerne fra den tyske storsender i Nauen. Dansk radiofoni kunne vi ikke høre, før den danske station i Kalundborg kom i gang i 1927.

Medens vi er ved skoletiden, må jeg også lige nævne min tid som spejderdreng senere som

tropsfører for de gule spejdere i Frederikshavn. Jeg var f.eks. med, da verdensspejderchefen Lord Baden-Powell i 1929 forærede Det Danske Spejderkorps et Koodoo-horn fra en hjort, som han selv havde nedlagt lige efter Boerkrigen i sydafrika. Koodoohornet blev sendt til Skagen med et britisk marinefartøj, og herfra skulle det så løbes til København med spejdere over Lillebælt med en motor torpedobåd og over Storebælt med et dansk marinefartøj. Hver dansk spejder skulle løbe en kilometer og så på stafetmaner aflevere til den næste.

Vi var ikke så mange spejdere i Nordjylland, så vi måtte deles lidt om det. f.eks. løb jeg først en kilometer lidt syd for Skagen, og derefter på cykel til Sæby, hvor jeg løb en kilometer til.

Jeg har ikke set Koodoo-hornet siden, men jeg går ud fra, at det findes på spejdermuseet i København. Lord Baden-Powell havde jeg derimod truffet i 1927, da jeg af mine forældre til trods for mine kun 14 år og en stor udskrivning på 40 kr. fik lov at være med ved de svenske spejders jubelæumslejr i Stockholm. Det var Baden-Powell med som æresgæst.

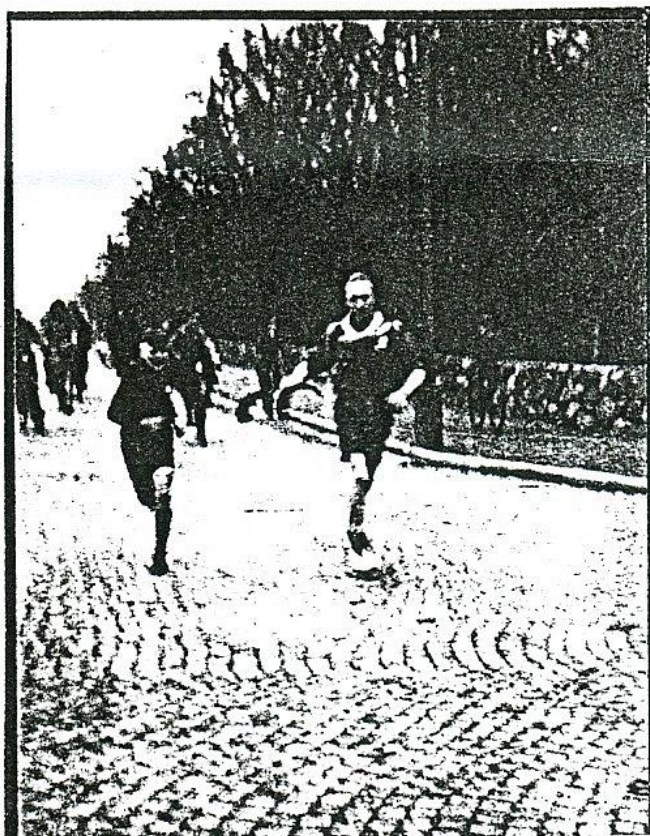

Fig. 3. Spejdere i stafet fra Skagen til København.

Efter realeksamen kom jeg i lære som elektriker, hvor mit væsentligste arbejde var at reparere radioapparater og skifte akkumulatorer og batterier for de fine folk i byen som havde radio.

KALUNDBORG

I 1934 blev jeg soldat i "Radiokompagniet" i Ingeniør tropperne, fordi jeg som amatør havde lært mig selv at telegrafere. Jeg måtte igennem hele turen som rekrut, kornet og løjtnant, selv om det ikke morede mig ret meget, for at sige det mildt. Og radiomæssigt var det meget primitivt.

R. DENMARK
O Z 9 P

O.....TNX FR QSO OF.....19.....
IGS R.....S.....T.....MOD.....ON.....
.....INPT.....W ANT.....MC.....

73 ES BEST

OP.....

Et par år senere blev jeg ansat på Kalundborg radofonistation som tekniker. Stationen var bygget i 1927, og der er en sjov historie om, hvordan den blev til. Rigsdagen havde besluttet at bygge en stor station, som kunne dække hele landet, og teknikerne skændtes længe om, hvorvidt det skulle være en maskinsender eller en rørsender. Kammersanger Holm, blev utålmodig og meddelte, at det skulle han nok finde ud af. Så lejede han en stor åben bil, det var i sommeren 1926, og inviterede komponisterne Carl Nielsen og Paul Schierbeck samt kammerherre Lerche fra radiorådet med og endelig var der foruden chaufføren og ham selv hans kone, Catarina. Hun var nemlig hans vigtigste kilde til kontrol af Kvalitetsaflytning. Selv i min tid i Stærekassen havde vi en linie til Tordenskjoldsgade, hvor kammersangeren boede, og når der var en vigtig prøve i studierne, blev det sendt ned til fru Catarina, og først når hun havde godkendt det, blev det accepteret. Hendes radio og tragthøjttaler blev pakket ned i bilen, og så kørte selskabet til sydtyskland, hvor man lyttede på en maskinsender i München en rørsender i Prag, og da man en uges tid senere vendte hjem, erklærede kammersangeren simpelthen: "Vi køber en rørsender". De var en højst utraditionel måde at løse et kompliceret teknisk problem på, men sådan var kammerangeren jo.

STÆREKASSEN

Jeg var kun et årstid som tekniker på Kalundborg radofonistation, så blev jeg flyttet ind til Statsradiofonien i København i 1936.

I "Stærekassen" på Kgs. Nytorv regerede kammersanger Emil Holm over en snes mennesker i administrationen og en teknisk stab på 15 personer. Når man betænker, at der i dag i Danmarks Radio er ca 4000 ansatte, får man et indtryk af den udvikling, der er sket.

Vi kan sikkert alle huske speakerne fra den gang. Aksel Dahlerup, Svend Carstensen, Gunnar Hansen og kaptajn Jespersen fra "Stavgymnastikken". Orkestre, kor og andre optrædende kunstnere var ikke fastansatte, men kom og gik efter behov.

Vores teknik var meget primitiv. F.eks. var båndoptagerne ikke opfundet. Når vi en sjælden gang skulle lave reportage udenfor studierne, måtte vi selv "skære" grammofonplader på nogle simple apparater, som vi havde installeret i en personbil.

Den største begivenhed i mine første år var Kong Chr. X. s 25 års jubilæum i 1937. Da havde vi skrabt sammen alt, hvad vi kunne finde i skufferne af ledninger og mikrofoner. Vi skulle forsøge at følge kongeparrets kørsel gennem byen, gudstjenesten i Domkirken og modtagelsen på rådhuset o.s.v. Så vi blev jagtet fra det ene sted til det andet. Om aftenen var der gallamiddag på Christiansborg, og der skulle Svend Carstensen og jeg styre transmissionen. Vi sad for enden af den store sal med seks mikrofoner på hovedbordet, for der var tre konger og tre statsministre, og de skulle alle sammen holde taler, så det var bare med at få lukket op på de rigtige steder.

Efter middagen blev vi af en lakaj ført ud på balkonen på slottet, hvor kong Chr. skulle holde tale, som også skulle transmitteres. På slotspladsen var det et fakkeltog med tusinder af mennesker, så det var en fantastisk oplevelse.

Året efter fyldte kammersanger Holm 70 år, og så måtte han - meget mod sin vilje - gå af med pension. Fra teknisk afdeling forærede vi ham en gammel mikrophon, som vi havde belagt med blådguld.

Det var han meget rørt over, og han fortalte os, at nu var der to mennesker i verden, som havde en guldmikrofon. Den ene var kong Georg i England, og den anden var ham selv, og det passede ham udmærket.

8. april 1940

I den spændte situation den 8. april 1940 havde jeg aftenvagte på Stærekassen. Vi fik besøg af nogle højtstående officerer, som fortalte os, hvem vi skulle kontakte, hvis der skete noget. Vi blev der hele natten, og lidt over kl. 4 blev der ringet fra Sønderjylland, at tyskerne var gået over grænsen, og en time senere var de første tyske flyvemaskiner over København. Da morgenvagten kom kl. 7 lykkedes det mig at få en taxa hjem, og da flød det i gaderne med de tyske "Oprop", som speaker Schønning en time senere måtte læse op for lytterne.

Klokken ca. 8 kom de første tyske officerer til Stærekassen, og de besatte omgående kontrolrummet og vidste nøjagtig, hvordan de skulle behandle teknikken. Derefter havde vi

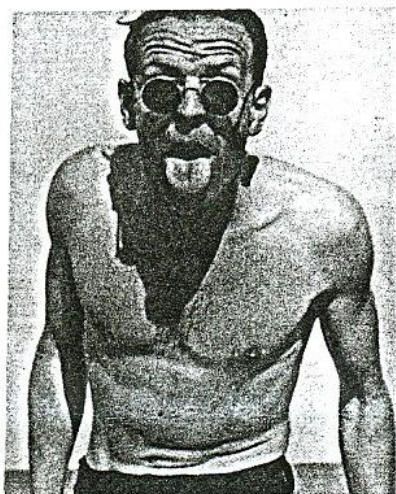

Fig. 4. Foto velegnet til et Nazi-identitetskort.

hver dag i hele udsendelsestiden tyske officerer i kontrolrummet. Chefen var en ganske ung mand, som trods sin unge alder havde titel af Biskop i Lübeck. Han fortalte mig en gang, at han tre gange tidligere havde været på besøg i kontrolrummet som turist, så han vidste alt om, hvordan det fungerede. Han var en meget ubehagelig type. Hvis man tilfældigvis mødte ham på gaden, stod han ret og gjorde Nazi-hilsen. Det var jo ikke lige det man havde brug for.

Men radioen skulle køre videre, så vi var nødt til at fortsætte. Et par år senere, da vi var flyttet til det nye radiohus på Rosenørns Alle, fik vi en ny tysk kontroltekniker, og jeg tør antyde, at han var en helt anden type end biskop Baltzer.

Hans navn var Hans Schluge. Han var østriger og var blevet tvunget ind i Værnemagten efter besættelsen af Østrig. Da han var uddannet kontroltekniker blev han omgående sendt til København. Han fik et værelse ved siden af mit kontor i Radiohuset, og der boede han faktisk hele døgnet. Vi talte ikke sammen i

begyndelsen, men efter et års tid lukkede han op og fortalte mig om sin fortid.

Under hele krigen sluttede vi altid udsendelserne kl. 23, men det skete i det sidste årstid ret ofte, at vi kort før kl. 23 fik besked fra overkommandoen, at vi skulle fortsætte udsendelserne med grammmofonmusik over Kalundborg langbølgesender.

En dag kom Schluge og fortalte mig, at han havde fundet ud af, at tyskerne brugte disse natudsendelser som hjælp til navigationen for deres flyvevåben ved bombetogter over England. Med sædvanlig tysk grundighed fik han som kontrolchefen beskeden tidligt om eftermiddagen, og i den efterfølgende tid gav han mig et aftalt tegn, når han havde fået ordren. Jeg havde så kun at videretelefonere en kode til min kontakt i modstandsbevægelsen. Hvordan det gik videre til England, ved jeg ikke. Vi måtte jo ikke kende hinanden.

Af en eller anden grund blev Hans Schluge kort før krigens slutning flyttet til Kalundborg, hvor han forhindrede det tyske vagtmandskab i at sprænge radiomasterne i luften.

Efter krigen, hvor alt var kaos, havde Schluge ingen muligheder for at komme hjem. Han blev derfor af frihedsrådet inviteret til at bo på hotel i København på Statens regning, indtil han nogle måneder senere kunne vende hjem, hvor han fandt sin familie i god behold.

Ti år senere blev han af generaldirektør Hans Sølvhøj inviteret til København, hvor vi, der havde samarbejdet med ham, fik opfrisket gamle minder ved en hyggelig middag.

Henrivende Inge

Nogle af os kan sikkert huske den lille 12-årig Skovser-pige, som vandt broncemedaille i svømning ved olympiaden i Berlin i 1936, og som Gunnar Hansen i sin radioreportage gav tilnavnet "Lille henrivende Inge". Hun blev kort efter krigen gift med en af mine venner fra Stærekassen, og det er hans historie, jeg gerne vil fortælle.

En dag for et par år siden stod der i avisen, at "Lille henrivende Inge" sammen med sin mand var sejlet fra USA til København i en almindelig lystbåd. Da vi i de sidste 40 år kun havde haft sporadisk forbindelse med dem, besluttede vi at prøve på at finde dem og hilse på dem. Vi fandt dem i båden i Skovshoved havn. Stor gensynsglæde, som endte med middag i vores hjem med mange timers snak om gamle dage.

Janus - sådan hedder Inges mand - blev som en frisk dreng med realeksamen fort før krigen

ansat af kammersanger Holm som piccolo i Stærekassen.

Da han fik at vide, at jeg var begyndt at læse til ingeniør, spurgte han mig, hvordan man bar sig ad med det, for det ville han også gerne være. Jeg sagde, at han skule tage en adgangseksamen på aftenskolen, og så prøve at komme ind på den Polytekniske læreanstalt. Det gjorde han så og imponerede os ved at tage årets største eksamen.

Modstandskampen

Han fortsatte sit arbejde på Stærekassen, og da krigen kom blev han meget hurtigt involveret i modstandsbevægelsen. En dag kom Inge, som han var blevet forlovet med, ind til mig på laboratoriet, og fortalte, at Janus var blevet taget af tyskerne og interneret i Hørsørød. Hun havde fået lov at besøge ham og bad mig lave en lille radiomodtager med batterier, som hun ville prøve at smugle ind til ham.

Det lykkedes, modtageren blev skjult under gulvbrædderne, og de danske fanger fik mulighed for at følge lidt med i hvad der foregik. Noget senere slap Janus fri, men han blev i Danmark og fortsatte i modstandsbevægelsen.

Næste gang jeg så ham, var tyskerne efter ham, og han kom farende ind til mig og spurgte, om jeg kunne hjælpe. Tilfældigvis havde jeg den dag nogle til chefens personbil i lommen, så den fik han naturligvis. Som offentlig myndighed havde chefen en tjenestevogn med en lille benzinration. Sammen med en kammerat stak Janus af med bilen. Tyskerne havde omringet området og var igen efter dem. Ved et gadehjørne sprang kammeraten ud af bilen og ville flygte, men blev skudt på stedet. Janus slap væk, og vi fandt bilen efter krigen i Nordsjælland, helt gennemhullet af masegeværkugler.

En månedstid før krigen sluttede traf jeg ham igen. Han fortalte mig, at "Frihedssenderen", som jeg havde været med til at lave, trængte til et eftersyn, inden den skulle i gang. Med håndgranater i lommerne cyklede vi ud til Bernstorffsvej, hvor den var installeret.

Senderen blev ordnet, og en af radiofoniens speakere var til rådighed. Anlægget kom dog aldrig i gang, fordi de danske stationer var intakte ved fredsslutningen.

Efter krigen blev Janus civilingeniør. Han og Inge rejste et par år til syd-Afrika, hvor Inge fik et job som svømmelærerinde. Derefter flyttede til USA, hvor de siden har boet.

Blandt de mere fornøjelige oplevelser under krigen kan jeg nævne bombningen af Forum,

hvor jeg bogstavelig talt var med i første parket.

Mine vinduer i radiohuset vendte ud mod Forum, som lå på den anden side af Rosenørns Alle. Tyskerne havde besluttet at bruge hallen til indkvartering af soldater og var begyndt at indrette hallen. Forklædt som håndværkere kørte nogle modstandsfolk en trækvogn belæsset med sprængstof ind i Forum. De nåede at advare de rigtige håndværkere, inden bomben sprang og kom også selv væk i god behold.

Mine vinduer holdt mærkværdig nok, men ellers var alt kaos. I løbet af ingen tid var pladsen fyldt med folk, som råbte hurra og viftede med flag. Pølsevogne og isboder gjorde gode forretninger, inden tyskerne kom og spredte mængden.

Jeg skal også lige nævne den modstandsgruppe, vi havde på radiohuset i Rosenørns Alle. De holdt regelmæssige møder i den store studie 2 samtidig med, at det vrimlede med tyske vagtposter i huset.

Af den tyske chef havde vagtposterne fået strenge ordre til, at når der var tændt rødt lys udenfor studiet, så var der prøve eller udsendelse, og så måtte ingen gå derind. Når gruppen holdt møde i det helt lydtætte studie blev det røde lys tændt udenfor. De kunne så i fred og ro holde deres møder, medens de tyske vagtposter gik udenfor i hallen og passede på, at ingen forstyrrede dem.

Det vakte naturligvis megen munterhed hos de indviede. Samme "røde lys" blev iøvrigt senere opsat udenfor badeværelset på Viggo Rothesvej. Når lyset blev tændt, blev også det røde lys tændt med teksten "Udsendelse".

Fig. 5. Huset på Viggo Rothesvej, 1959-1980.

Statsradiofonien

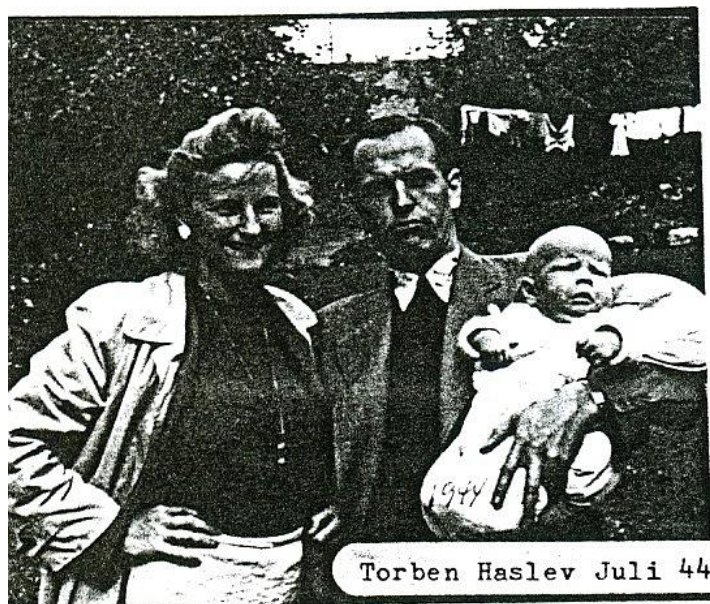
For en halv snes år siden blev jeg opfordret til at holde et foredrag i Ingeniørforeningen om Statsradiofonien i kammersanger Holms tid. Jeg gravede lidt i arkiverne, men bortset fra et par gamle plader, hvor han sang "Humlebie", var der intet at finde. Så jeg måtte selv grave noget frem fra hukommelsen. Lad mig starte med en lille historie, som ihvert fald ikke stod i arkiverne.

Han havde en vane med hver dag, når han kom, at gå en tur gennem kontorerne og bare sige "God morgen, mine herrer". Jeg husker en morgen, hvor han kom igennem kontrolrummet, og vi kunne se, at der var noget, han ville sige til os.

"Mine herrer, vil de høre, hvad jeg har oplevet her til morgen". Ja, det ville vi jo gerne. "Jeg kommer gående hernede i kolonaden, og så kommer der et cykelbud strygende lige bag om mig, og så råber han: "Tag røven med dig, Gammelholm".

Jeg er temmelig sikker på, at han ikke vidste, hvad dette udmærkede ord betød, for det stod garanteret ikke i datidens ordbøger, men han var simpelthen så stolt over, at cykelbuddet kendte ham, så den historie fik alle kontorerne efterhånden som han skred frem.

Engang havde Aksel Dahlerup spurgt mig, om jeg kunne hjælpe ham med at prøve et elektrisk tog, som han havde købt til sin søn i julegave. Kammersangeren ville være med, og det var et festligt syn at se de to pæne ældre herrer ligge på knæ i orkesterstudiet og lege med fut-tog.

Torben Haslev Juli 44

Fig. 6. Faderrollen 1944, "puuuuuuuu".

Fig. 7. Faderrolle 1946, "hyp, hyp....".

En aften havde jeg min mosters gamle radio med derinde. Den var i uorden, og jeg havde lovet hende at kigge på den. I kontrolrummet sad der en tekniker, en pæn ældre og meget flegmatisk herre.

Moster radio

På et tidspunkt spurgte han mig, "Hvordan går det med mosters radio"? Det går godt, sagde jeg, men jeg kan ikke rigtig finde ud af, om det er mellembølge eller langbølge, jeg lytter på. Så gik han hen til panelet og hev proppen ud til Kalundborg (altså stoppede Kalundborg senderen et øjeblik), og da mosters radio spillede videre, tog han piben ud af munden og sagde: "Det er Herstedvester, De lytter på".

Nogle af de første internationale optrædende, vi havde, var "The Mills Brothers". Nogle af dem lever endnu, men faderen er i hvert fald væk. De lærte os en masse om korrekt mikronfonopstilling, og det var tydeligt, at det ikke var første gang for dem.

I 1947 forlod jeg Statsradiofonien for at gå over i industrien. Noget af det sidste, jeg lavede i radiofonien, var sammen med Gunnar Hansen at lave en reportage fra skoleskibet "Danmarks" hjemkomst fra USA. Med en primitiv transportabel sender, som jeg havde lavet, blev vi fra en lodsåad sat ombord ud for Helsingborg, og Gunnar lavede så en direkte reportage fra ankomsten til København.

Små bærbare

1946 var krigen overstået, og jeg havde tilbragt mere end 10 år i statsradiofonien, så jeg syntes, at jeg nu ville prøve noget nyt. Jeg havde i mit job leget lidt med små bærbare radiosendere, og jeg havde en fornemmelse af, at det burde kunne udnyttes kommercielt.

Med et memorandum, som skulle beskrive en sådan virksomhed, henvende jeg mig derfor til en række firmaer, som kunne tænkes at være interesserede.

Jeg endte hos "Det Store Nordiske Telegraf-Selskab", som mente at kunne se mulighederne, og de var villige til at investere i igangsætning og drift af en sådan virksomhed.

Det gamle telegrafselskabs historie er i sig selv så fascinerende, at det bør have et par ord med på vejen, selvom vi så må gå lidt tilbage i tiden.

Hvis nogen fortjener det nymodens ord en "Iværksætter" så må det være Etatsråd C.F. Tietgen. Han døde i 1901, men forinden havde han skabt en række virksomheder, som stadig er levedygtige og velkendte. F.eks. "Privatbanken", "Det Forenede Dampskibsselskab", "Københavns Telefonselskab", "De Forenede Bryggerier" m.m. og sidst og ikke mindst "Det Store Nordiske Telegrafselskab". Det skal da også lige nævnes, at han for egne midler byggede "Marmorkirken" i København.

Tietgen var interesseret i alt, hvad der var nyt og spændende. Da et amerikansk/engelsk selskab i 1857 havde planer om at lægge et kabel under Atlanterhavet, begyndte han at interessere sig for telegrafering.

Man må lige her erindre sig, at selv med de hurtigste dampskibe tog det mere end en uge at få en meddelelse fra det ene kontinent til det andet, så en telegrafforbindelse ville med et slag gøre verden meget mindre.

Tietgen havde selv planer om at finansiere et kabel fra Danmark via England, Færøerne, Island og Grønland til Canada, men da amerikanerne efter mange vanskeligheder i 1866 kom igennem med deres kabel, opgav han sine planer og begyndte i stedet at kigge på mulighederne for forbindelse til det fjerne Østen.

I mellemtiden havde han allerede etableret forbindelser fra Danmark til Sverige, Norge, England og Letland, og disse virksomheder sluttede han i 1869 sammen i "Det Store Nordiske Telegraf-selskab".

De russiske myndigheder (Det var 50 år før Sovjet blev opfundet) havde påbegyndt en forbindelse tværs over Sibirien, men havde op-

givet på halvvejen, og Tietgen tilbød dem nu at finansiere resten af linien til Stillehavet og at stille danske teknikere og operatører til rådighed for hele linien.

Derefter sendte han skibe lastet med søkabler til Kina og Japan for gennem kablet i Sibirien at skaffe forbindelse til Europa, og allerede i 1882 var dette kæmpe projekt etableret.

Telegrafforbindelsen fra Store Nordiskes terminal i London via København og Moskva til det fjerne østen var en fantastisk succes. I de efterfølgende 50 år blev alle telegrammer fra den vestlige verden til Østen mærket "Via Northern".

Men derefter begyndte vanskelighederne at melde sig. To verdenskrige i Europa og den russiske revolution reducerede telegrafindtægterne, og det gamle selskab måtte se sig om efter andre aktiviteter.

Som ovenfor nævnt fik jeg forbindelse med selskabet, og i sommeren 1947 blev "Storno" startet, foreløbig som en afdeling af telegraf-selskabet. Som et kuriosum kan jeg nævne, at min introduktion til selskabets generaldirektør ikke var særlig vellykket.

Bestyrelsen havde godkendt planerne, og bad mig nu forsøge at forklare ham, hvad det drejede sig om.

Fig. 8. Soldater portræt.

Han var meget gammel på det tidspunkt og stod umiddelbart foran sin pensionering. Hans kontor var et stort lokale ud mod Kgs. Nytorv og var fyldt med en masse kinesiske antikviteter og andre kostbarkeder.

Unge mand

Jeg blev præsenteret for ham og holdt et lille foredrag om den nye virksomhed. Da jeg var færdig, så ham op på mig og sagde: "Unge mand, vi har jo benzinrationering her i landet, så det kan da vist ikke nytte noget". Hvorefter jeg bukkede pænt og forlod lokalet.

Det ændrede dog heldigvis ikke noget ved det videre forløb.

ÆGYPTEN

I 1947 efter en årrække i Statsradiofonien var blevet ansat i virksomheden "Storno", som var en afdeling af "Store Nordiske".

Mulighederne for salg af Stornos produkter var begrænsede, fordi radiotelefonering var et statsmonopol og krævede sendetilladelse fra Post- og Telegrafvæsenet. Kunderne var derfor stort set kun statskontrollerede myndigheder som politi, brandvæsen, ambulancer, jernbaner, hospitaler, læger, taxa og lignende.

Storno måtte derfor meget hurtigt kaste sig over exportmarkederne, og vi fik efterhånden agentforbindelser i mange lande både indenfor og udenfor Europa.

Et af vore første forsøg på export udenfor Europa var foranlediget af en interessant forespørgsel fra Ægypten på et stort radionet til rigspolitiet i Cairo i 1953. Demonstration af vore anlæg i Ægypten var en nødvendighed og af forskellige grunde tog jeg selv derved, og det blev således min første exportrejse udenfor Europa.

Jeg skal helt undlade at omtale de tekniske problemer, jeg kom ud for ved den lejlighed, selv om de ellers var dramatiske nok, og kun omtale de rent turistmæssige.

Efter en 100 år gammel tradition var det pålagt chefpersonalet i Store Nordiske altid at rejse på første klasse. Da SAS netop havde åbnet en rute til Ægypten med deres nye 4-motors propelmaskiner tog jeg med den. Efter mange stop på vejen nåede vi Rom om aftenen. I Rom blev 4 senge redt op i 1. classes kabinen, og jeg sov godt, til vi landede i Cairo kl. 7 om morgenen. Det var i begyndelsen af december 1954.

Jeg blev modtaget i lufthavnen af vores agent mr. Sameer Abdel Sayed, som jeg allerede havde truffet i København året før. Vi blev senere meget gode venner med ham og hans familie, et venskab som holdt i 33 år, til han, forøvrigt ved et besøg i København, døde af et hjertetilfælde.

Han var af en ægypter at være - usædvanlig retlinet og ubestikkelig. Madame Sayeds far havde været generalguvernør over hele det sydlige Ægypten, så de tilhørte den højt placerede kreds af ægyptere, som man i kolonitiden kaldte "The Upper Ten". De var alle styrtende rige og levede en luksustilværelse, som jeg slet ikke havde gjort mig noget begreb om. Dermed blev jeg uden mit vidende blandet ind i en for mig helt ukendt verden.

I de 2 måneder jeg måtte tilbringe i Cairo, kun afbrudt af en kort juleferie i København, var jeg inviteret ud til middagsselskaber ihvertfald hveranden dag. Selskaberne fulgte et ganske bestemt ritual. Først et tag-selv-bord med et helt stegt lam midt på bordet garneret med alle mulige eksotiske retter. Derefter forsvandt damerne til deres egen salon, hvor de diskuterede de sidste moder i Paris. Alle havde gået i franske skoler, så alt foregik på fransk, som jo var dipomatsproget i Mellemøsten.

Herrerne samledes i den tropiske have og snakkede på pænt engelsk, mens jeg var tilstede, men efterhånden gik de over til arabisk, når de skulle diskutere de forbryderiske forvaltere på deres godser rundt omkring. De var ikke muhamedanere, men tilhørte den old-græske koptiske religion.

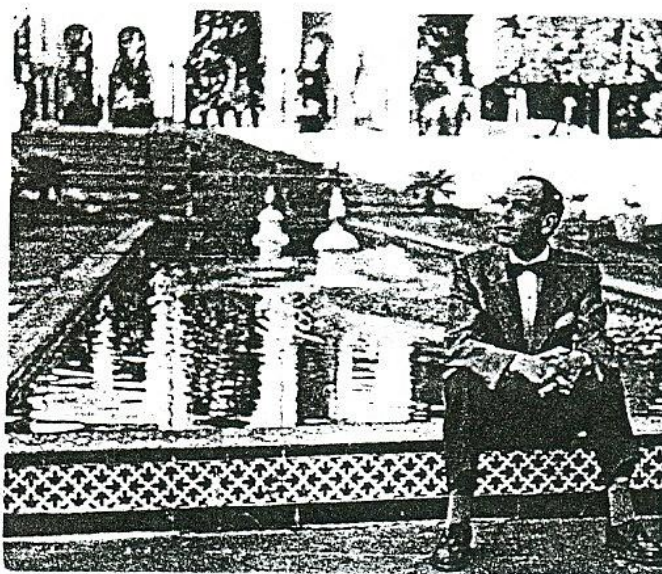

Fig. 9. Gentleman fra kolonitiden, Ægypten 1953.

De var vældig flinke og rare og ville alle gerne snakke med den mærkelige turist, som var kommet fra et eller andet land i Europa, som de kun havde en svag anelse om, hvor var. Man må lige huske, at turisme var et helt ukendt begreb, bortset fra de rige engelske adelsfamilier, som i vintersæsonen boede på det verdensberømte "Winter Palace" hotel i Theben i det sydlige Ægypten.

Den politiske situation i 1953 var fuldstændig kaotisk. Alle de rare mennesker, som jeg tilfældigvis var kommet i selskab med, anede ikke, at en vis hr. Nasser få år senere havde beslaglagt deres godser og deres formuer. Kong Faruk var året før blevet smidt ud af landet og en officer ved navn Naguip havde taget over efterfulgt af oberst Nasser.

Den fornemme kreds omkring Sayed var dog stadig accepteret og havde nogen indflydelse. De havde bedt mig om at være tilstede i Cairo nytårsdag (det kristne nytår var ikke helligdag i Ægypten), fordi de havde arrangeret et møde med Nasser og hans indenrigsminister, under hvem politiet sorterede.

Jeg kom selvfølgelig til mødet, hvor unge Nasser meget omhyggeligt forklarede mig, at i hans Ægypten var bestikkelse utænkeligt, fordi han havde dekretet dødsstraf for noget sådant.

Jeg tog derfor hjem og fik en månedstid senere at vide, at et engelsk firma havde fået ordren. Jeg fik snart at vide, at det engelske firma havde betalt en stor sum penge under bordet for at få ordren.

For lige at gøre historien færdig kan jeg nævne, at et par år senere, i 1956, kom Suez krigen. Alle englænderne blev smidt ud af landet, og jeg fik ordren og leverancerne. Så helt spildt var mit lange ophold i Ægypten altså ikke.

Sidst nævnte jeg, at jeg før og efter en kort juleferie i København måtte tilbringe næsten 2 måneder i Cairo, hvor jeg rent tilfældigt blev blandet ind i en kreds af fornemme og indflydelsesrige mennesker fra kolonitidens Ægypten.

Jeg har forsøgt at beskrive nogle af de oplevelser, jeg havde ved den lejlighed, og de vil sikkert forekomme læseren noget fantasifulde og overdrevne. Jeg har desværre ikke ført dagbog, men jeg har en række fotografier fra de omtalte fester m.m., så jeg kan jo ikke have drømt det hele.

Inden vi forlader Ægypten, skal vi - for at blive i det fantasifulde - have et par ekstra småhistorier.

Madame Sayed havde i mange år været formand for et selskab af fine damer, og en af hendes pligter var at arrangere en julefest for

disse damer. Hun syntes åbenbar, at jeg skulle støves af og vises frem ved den lejlighed, så jeg blev inviteret med.

Jeg lovede sidste gang, at jeg ikke ville trætte læserne med de tekniske problemer, som jeg jo egentlig var kommet for at klare, men her må jeg alligevel nævne et teknisk problem, som jeg måtte påtage mig. Som gæst var det nemlig min pligt at placere en lille ægyptisk mønt i navlen på den fornemme mavedanserinde, som skulle optræde for damerne. Det lykkedes - til stor morskab for damerne. Efter dansen forærede hun mig den lille guldmønt, som i dag kan ses i mit barnebarns møntsamling i Hørsholm.

Ind imellem de langsommelige forhandlinger om mine projekter, havde jeg naturligvis en masse fritid. Jeg var mange gange ude ved pyramiderne, som ligger en halv snes kilometer udenfor byen. Jeg havde lyst til at komme op på toppen af den store Cheops pyramide, og det kunne man godt dengang, hvis man lejede en arabisk fører. Pyramiden er ca. 130 meter høj, og stenblokkene er en meter høje, så det er noget af et job at kravle op. Araberen fortalte mig, at rekorden på 7 1/2 minut var sat af en ung student året før med kong Faruk som tilskuere. Jeg brugte 26.

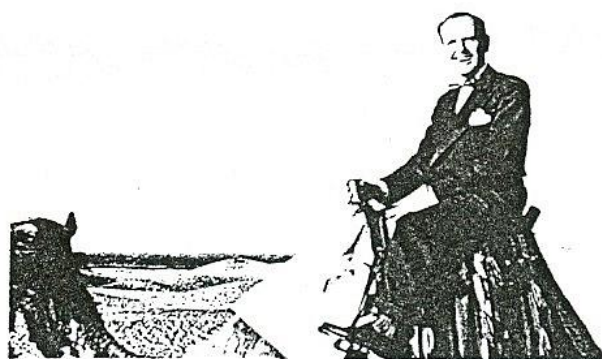

Fig. 10. Ingen vand, alligevel en søsyg gentleman.

En aften havde jeg inviteret nogle embedsmænd til middag i en restaurant som hed "Auberge des Pyremides". Værten havde fortalt mig, at han i nogle dage skulle have besøg af den danske sanger George Ulmer, som skulle underholde hans gæster. Jeg fik bagefter en hyggelig sludder med ham. Han havde levet det meste af sin tilværelse i Paris og var ked af, at kun sjældent havde lejlighed til at besøge sin gamle mor i København. Vi husker ham sikkert alle fra "Place Pigalle" eller fra hans sang af samme navn.

Umiddelbart før jeg rejste hjem i begyndelsen af februar 1955, oplevede jeg en fuldstændig fantastisk bryllupsfest. En af Madame Sayeds veninder havde en datter, som skulle giftes med en ung læge fra Schweiz.

Faderen var af den gamle skole og ønskede at opretholde traditionen med at invitere hele byen. Det kunne han naturligvis ikke i Cairo, så han måtte nøjes med ca. 3000 gæster. Han lejede så den store koptiske kirke, som ligger udenfor byen i Heliopolis. Til selve ceremonien importerede han en samling græske prælater med langt hvidt skæg. Jeg tror ikke nogle af deltagerne forstod et ord af, hvad de sagde.

Bryllupsfest

I den store sal var kirkestolene fjernet og erstattet med små runde borde til spisningen. Til underholdning var der et stort orkester med en operasangerinde, derefter en mavedanserinde og et ægyptisk orkester. Da festen var forbi, måtte vi alle defilere forbi det unge par og ønske dem held og lykke.

Der blev aldrig senere holdt en festlighed af de dimensioner i Ægypten, det blev simpelthen forbudt. Festen blev ikke med et ord nævnt i den engelsksprogede avis "El Ahram", som jeg ellers fulgte med i.

Så på den måde oplevede jeg i virkeligheden en del af kolonitidens afslutning. Vi glemte dog ikke derfor vore mange venner i Ægypten, og at det var gensidigt viser det faktum, at vi fejrede min kones 50 års fødselsdag hos familien Sayed i Cairo i 1966.

IRLAND

Efter en langvarig og begivenhedsrig tur til Ægypten, kom jeg i foråret 1955 hjem til et fyldt skrivebord. Der var blandt andet blevet kaldt på mig fra Irland, hvor de forenede elektricitetsværker ønskede et landsdækkende radionet til deres servicevogne.

Jeg taler her ikke om det nordlige Irland, hvor religiøse grupper stadig bekriger hinanden med blodige terroraktioner, men om det sydlige Eire, hvor Dublin er hovedstaden.

Hovedparten af befolkningen er katolsk orienteret, og såvidt jeg kunne bedømme mere katolsk end det, vi er vant til at se i Sydeuropa. Som besøgende får man meget hurtigt et indtryk af, i hvor høj grad dette samfund er præget af den strenge katolske baggrund.

På hotel "Gresham" i Dublin sad jeg en formiddag i receptionen og ventede på at blive hentet til et møde. Ved siden af mig sad en lille grå mand, der lod som om han læste i sin opslåede bibel. Pludselig blev fløjddørene til festsalen slået op og ud kom en meget fin herre i fuld ornat formentlig en biskop. Denne lille

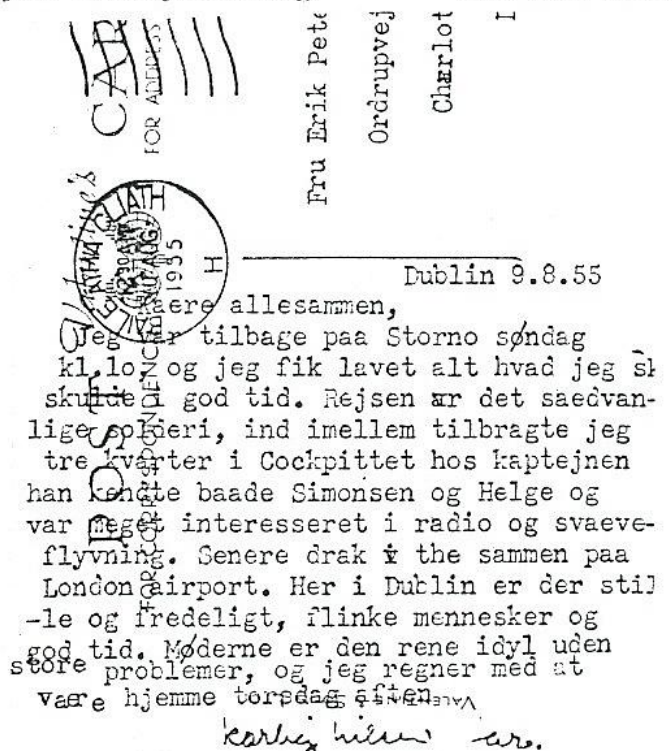

Fig. 11. Hilsen til familien fra Irland 1955.

mand sprang op, kastede sig på knæ og forsøgte at kysse biskoppens hånd. Han blev affærdiget med en håndbevægelse, hvorefter biskoppen værdigt skred ud til den ventende Rolls-Royce.

Jeg har oplevet noget i samme retning mange år senere ved et feriebesøg i Amalfi syd for Neapel. En søndag formiddag var jeg spadseret ind på den imponerende domkrikelplads. På pladsen var en stor sort Mercedes parkeret. I bilen sad (Her mangler, desværre, nogle sætninger i manuskriptet) megen pris på. De har en charmerende selvkritisk humor, som godt kan minde om den danske. Deres daglige tur til den lokale "Pub" er en livsstil, som de meget nødtigt forsømmer.

Beværtninger

Jeg blev en dag hentet på hotellet af mine irske venner allerede kl. 10, selvom jeg vidste, at der var aftalt et frokostmøde. Da jeg nævnte for hr. Carruthers, at han kom for tidligt, sagde han: Ja, det er rigtigt, men "There are an awful lot of pubs on the way" (Der er en skrækkelig masse beværtninger på vejen).

Intet under at et af verdens største bryggerier "Guinness" findes i Irland. Iøvrigt påstår irerne, at whisky er opfundet i Irland og ikke i Skotland. Selv i Danmark kan man få "Irsk kaffe" med whisky i, men det er kun sjældent, at det er irsk whisky. Kig efter på flasken, for kun hvis whisky staves whiskey "ey" er den fra Irland.

En anden ejendommelighed i Irland er sproget. Officielt er landet to-sproget, idet det ældgamle "Gaelic" stadig opretholdes, selv om det kun tales og forstås af folk på vestkysten. Gadenavne og vejskilte er overalt på øen på begge sprog, og i Dublin udkommer et par små aviser på Gaelic, selv om kun meget få kan læse det.

I den lille by Limerick boede jeg på et hotel, hvor der på væggen i mit værelse var fastskruet en radio med en masse knapper på. Ved siden af kassen var en seddel, hvorpå der stod "Hvis der er noget galt, så ring på kammerpigen", og nedenunder med store bogstaver "BRUG IKKE VOLD". Om det så refererede til radioen eller pigen, fik jeg aldrig opklaret.

SYDAFRIKA

Efter den fornøjelige tur til Irland fik jeg i efteråret 1955 et telegram fra Post- og Telegrafvæsenet i Sydafrika, som ønskede at snakke med os om nogle radioforbindelser langs grænsen mod Rhodesia.

Selvfølgelig vidste vi også dengang noget om raceuroligheder og apartheid, men det blev vel snarest betragtet som en historisk selvfølge og var ikke genstand for særlig interesse i den internationale presse. Og der var slet ikke tale om forbud mod handel eller noget i den retning.

Fly 1955

SAS, som var meget stolte af deres nye DC 7 propelmaskiner, havde netop åbnet en ny rute til Sydafrika. De fortalte til pressen, at de gav deres passagerer en ekstra oplevelse ved at flyve to gange rundt om toppen af Afrikas højeste bjerg Kilimanjaro, fordi en SAS pilot, kaptajn Vestberg, sammen med en kammerat havde besteget vulkanen i januar samme år, og de havde med store sorte lavablokke skrevet "SAS" i den evige sne ved bjergets top, så det kunne ses fra luften, selvom maskinerne kun undtagelsesvis gik højere end 4000 meter, og bjerget er godt 6000 m. højt.

Chancen for at få nogle store ordrer sammen med en stor oplevelse kunne jeg selvfølgelig ikke stå for, så jeg tog turen. Efter mange hop og stop landede vi i Khartoum tidligt om morgenen. Der var et par timers stop, så jeg fik set lidt af livet i byen. Sudan-negrene er meget høje, meget flotte og meget kulsorte. Kontrasten med Cairos fattige og lasede menneskemylde var slående. Lufthavnspersonalerne var alle i generalsuniformer og høflige og hjælpsomme.

Solen stod højt på himlen, da vi forlod Khartoum på vej sydover. Kort tid senere dukkede Kilimandjaro op, og vi fik vores karrusseltur, og et kvarter senere kom piloten ud i kabinen og sagde: "Skål, nu hopper vi over linien".

Fra ækvator og ned til Johannesburg var der stadig mange timers flyvning. Men fra den lave flyvehøjde var der stadig meget at se fra luften. Det mest imponerende var vel Zambezi-flodens Victoria vandfald. Det er 120 meter højt og flere km bredt.

Efter landingen i Johannesburg måtte ingen forlade maskinen, før en sort funktionær havde desinficeret kabinen med en slags flitsprøjte og kontrolleret alle ombordværendes gulfebercertifikat. Min vaccination var kun fire dage gammel, og da den efter reglerne skulle være ti dage gammel, blev jeg håndfast af to sorte ført over i lufthavnens infirmeri, hvor jeg blev undersøgt af en sygeplejerske. Af lægen fik jeg derefter at vide, at jeg i de næste 6 dage hver dag skulle melde mig på byens hospital.

Guldmine

I Johannesburg var jeg nede i en af de guldminer, der ligger i byens udkant. Først to kilometer ned med en primitiv elevator, derefter blev jeg lagt på ryggen på en slæde, som i et tov kørte endnu en kilometer skråt nedad. Der var meget varmt og støvet dernede, og jeg gik rundt og kiggede på de sorte, som arbejdede med bor og hakker. Over skuldrene havde de en tyk læderjakke, som beskyttede skuldre og arme mod nedfaldende klippestykker.

Da karantænetiden var forbi, tog jeg omgående til Durban, hvor jeg havde aftaler med nogle kunder. Durban er en vigtig havneby, som ligger ved det Indiske Ocean. Mine venner kørte mig i bil de 300 kilometer ud til havet, de regner ikke store afstande for meget.

I Durban boede jeg på et gammelt engelsk hotel, der som alt i Sydafrika var mere engelsk end England selv. Hver morgen kl. 6 præcis blev jeg vækket af en sort pige med "The early tea", hvorefter man godt kunne sove en times tid mere.

Vores agent i Durban, mr. Phelbs, boede i en villa ved stranden nord for byen. Af mine venner havde jeg fået at vide, at han året før havde mistet sin 7-årige søn ved badning. Ved byens offentlige strand var der et par hundrede meter højnet, men drengen var sammen med en kammerat trods familiens forbud gået i vandet ved villaen. Han blev aldrig fundet.

Hvid, blandt sorte aber

Mr. Phelbs og jeg skulle besøge en sukkerplantage som lå en halv times kørsel inde i junglen. Da vi kom tilbage om eftermiddagen, var der stor opstandelse i det lille hjem.

Den tætte urskov begyndte kun 50 meter nord for deres villa. Det nærmeste træ var en kæmpe stor beobab, hvori der boede en abekoloni. Aberne i det område er temmelig store og meget aggressive. De havde ofte generet familien med at komme ind i haven og plyndre deres frugt og grønsager. Denne formiddag havde en stor fyr lusket rundt idenfor, og mrs. Phelbs havde så besluttet, at nu skulle den have sig en forskrækkelse.

Hun fandt en stor vaskebalje af zink, og den stillede hun med bunden i vejret over deres jordbærbed, og da fyren var rigtig godt i gang med jordbærrene, hev mrs. Phelbs i snoren, og aben var spærret inde. Et stykke hønsetråd blev skubbet ind under baljen som blev vendt om, og der sad kalorius så, og snerrede, da vi kom hjem fra skoven.

Deres sorte boy grinede meget af den stakkels abe og syntes, at det var meget smart fundet på af hans madmoder, og så kom han med en god ide, vi skulle bare male aben hvid og så sende den ud i sit træ igen, så ville den skræmme alle de andre væk. I kælderen fandt han en støvsugerstrøjt og en dåse maling, og så skiftedes vi til at give den det glatte lag.

Da jeg kørte hjem til hotellet, var den stadig sjaskvåd, så jeg fik ikke slutningen på den festlige seance. Men jeg fik i København et brev fra mr. Phelbs, som fortalte, at de om aftenen havde sluppet aben løs. Næste morgen var beobabtræet stadig fyldt med aber, men en af dem med en smuk hvid farve.

USA

Mit job, dels som medlem af direktionen for en dansk elektronik virksomhed, og dels som mangeårig formand for elektronikbranchen, medførte en masse rejser, og det er navnlig oplevelser fra disse rejser, jeg har fortalt om.

Hidtil har jeg kun omtalt erindringer fra rejser i Europa og Afrika, men som bekendt findes der jo også lande øst og vest herfor.

Gods own country, Amerika, besøgte jeg første gang i 1958, og jeg har siden været der mindst een gang om året. At få besøgsvisum til USA var dengang et stort problem. Amerikanerne var helt hysteriske med kommunistkræk (McCarty), og ansøgninger blev i

afrejse landet undersøgt i alle detaljer af den amerikanske ambassade.

Blandt andet skulle man skriftligt bekræfte, at man ikke havde planer om at myrde præsidenten (Nixon), og at man aldrig havde været medlem af partiet. Jeg slap forholdsvis hurtigt igennem, formentlig fordi myndighederne mente at kende min fortid, men nogle af mine venner måtte vente op til et år, før deres forhold var blevet nøje undersøgt.

Af mine venner havde jeg på forhånd fået at vide, hvordan jeg skulle opføre mig i USA for at blive accepteret som amerikaner. Det har ikke noget med sproget at gøre, for selv om alle til nød kan forstå engelsk, så kan kun meget få tale det, i hvert fald ikke det engelsk vi har lært.

For det første måtte jeg aldrig sige "Nigger" til eller om de sorte, og for det andet måtte jeg aldrig have brune sko på efter kl. 18, for så ville jeg selv blive stemplet som nigger. Endelig måtte jeg når som helst være forberedt på at svare på de tre standardspørgsmål: "Hvad hedder du, og hvor kommer du fra, og hvad tjener du om året": (What's your income bracket).

GENERAL ELECTRIC

February 28, 1977

Mr. Erik Petersen
STOKNO A/S
126 Artillerivej
DK-2300
København, Danmark

Kære Erik:

Børge kan have givet dig en kopi af et brev hvilken vi få sende til repræsentanten af et U.S. Statenministerium og Handelsministerium. Dette brev svarer til et brev hvilken de sende medlems af en familie telekommunikation - de almindelige fragtmande, fabrikante, og brugere.

De U.S. Ministeriume håber CEPT få tillade sig at have part i CEPT overvejelser og afgørelser. Vi tænker denne her er naiv.

Vi svarer (1) ikke sky nogen anstrengelse at vise vore anliggende og (2) fremtvinge åbensbarelse af US almindelige fragtmande hemmelige aftaler med CEPT.

Vi håber jeres arbejde og sundhed tillader dig hjælpe os at forstå bedre den situation.

Vi indgive forsigtighed indtil de U.S. Ministeriume laver deres betragtelse and møder med CEPT.

Venlig hilsen,

Bob Cassinberry
R. L. CASSINBERRY

cc/for
Enc.

cc: L. F. Flod
Peter Levin

Fig. 12. Brev oversat direkte ved hjælp af en ordhog!

Amerikanerne er meget snakkesalige, og uanset du befinder dig, i fly, tog, bil, restaurant eller i selskab, vil sidemanden straks indlede samtalen med de ovennævnte tre spørgsmål. Forøvrigt er deres dialekter en oplevelse for sig. Man kan møde Kennedy familiens Boston accent (Fra de puritanere, som i 1620 kom fra England med Mayflower), og det helt vidunderlige italiensk-amerikanske, som hos Max Brothers.

Det danske handelsministerium havde i deres visdom fundet ud af, at det ville være smart, hvis jeg tog en tur rundt i USA for at fortælle dem, at de med fordel kunne købe danske produkter.

Jeg blev derfor forsynet med en masse introduktionsskrivelser med fine stempler på. Turen skulle starte i New York og gå tværs over USA for at ende i Los Angeles med en masse stop undervejs.

På turen mødte jeg en lang række industri-folk og blev efterhånden fortrolig med deres uformelle måde at snakke på.

General Electric

F.eks. mødte jeg en pæn herre, som sagde: "Hy, Eric, my name is Tom, very pleased to meet you". Jeg vidste tilfældigvis, at Tom var præsident for en af verdens største virksomheder, General Electric, og at han i al beskedenhed dengang havde en omsætning, som var større end det danske bruttonationalprodukt. Med de havde jo allesammen hjemmefra fået at vide, at jeg var en meget fin mand, så jeg beholdt hatten på og lod dem blive i troen.

Jeg har skrevet lidt om mine mange besøg i USA, hvor vi efterhånden fik en masse venner og bekendte, som vi til stadighed har regelmæssig forbindelse med.

Naturligvis kunne jeg fortsætte længe med at fortælle om oplevelser i Amerika, men efterhånden er folk nok gennem fjernsyn og egne ferieoplevelser så stopfødrede med Amerika, så jeg nok ikke kan bidrage med noget nyt derfra.

Lad og derfor slutte USA med et par erindringer fra vores sidste besøg derovre. Det var i 1984, hvor jeg sammen med min kone tog en månedstid rundt i staterne for at opfriske gamle minder.

Den direkte anledning til dette besøg var, at vi fra gamle venner var blevet stærkt opfordret til at komme over og deltage i deres datters bryllup. Det havde vi tidligere lovet både datteren og hendes forlovede, så der var ingen vej uden om.

Forældrene opholdt sig i Canada, så vi mødtes med dem i Toronto og kørte i bil via Niagara til Cleveland, hvor brylluppet skulle foregå. På vejen nåede vi at spise frokost i det nye tårn ved vandfaldene. Der er i dag en roterende restaurant i toppen af et højt tårn med en fantastisk udsigt over faldene.

Da brylluppet var vel overstået, tog vi direkte til San Francisco, hvor vi altid benytter et par dage til at besøge min gamle skolekammerat fra højskolen, som nu sammen med sin danske kone Lise har boet mere end 40 år i USA.

De har en dejlig bjerghytte oppe ved Sacramento dalen ca. to timers kørsel fra San Francisco. Selv om det er midt i det gamle indianerreservat, er det naturligvis USA-luk-sus fra ende til anden. Deres nærmeste by er Sonora, som ved århundredeskiftet var Californiens største by, da "The Gold Rush" var på sit højeste.

Vi var selv ude at finde guld et eller andet sted, så vi besluttede at stoppe over i Las Vegas på vejen hjem. Vi brugte 3 dage i spillehallerne med lommerne fyldte med dollarmønter, men naturligvis meget tomme, da vi tog derfra.

Den sidste uge af turen tilbragte vi et sommerhus i Tampa, Florida ved den mexikanske golf. Fra Tampa er der kun et par timers bilkørsel til Orlando, hvor Walt Disney byggede sit Disneyworld, som skulle forny hans gamle Disneyland i Los Angeles.

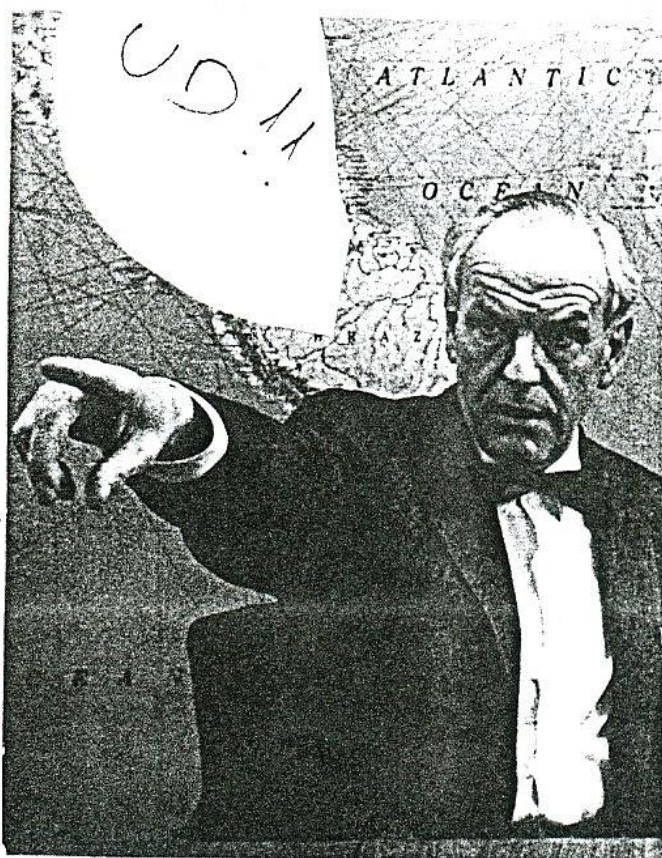

Fig. 13. Situations portræt fra 1960-erne.

30 år tidligere havde jeg oplevet Disneyland, da det var nyt og præget af efterkrigstidens livsglæde i USA. Disneyworld var for stort, for imponerende og for smart, så det kunne man såmænd godt undvære.

I modsætning dertil havde jeg engang oplevet det gamle Amerika ved at tage en bustur fra Tuscon ved den mexikanske grænse og op til coloradofloden. Her er man i det gamle Indianerland, og man burde egentlig have været til hest. Jeg kom dog så langt, at jeg lærte at udtale det indianske navn på deres provinshovedstad Albuquerque.

Mit første besøg i USA var i 1958, hvor turister fra Europa var et ret ukendt begreb. I modsætning til dag, hvor almindelige mennesker i tusindvis oplever et weekend-ophold i New York for små penge.

Når man dengang afslørede, at man kom fra Danmark, var man et særlig interessant offer for amerikanernes nysgerrighed, de fleste havde trods alt hørt noget om Skandinavien, det var noget med den lille havfrue og med fri porno og sådan noget.

Ved dette besøg var jeg kun på Østkysten, New York, Boston og Washington, og jeg bildte mig ind, at jeg nu vidste alt om Amerika. Det er selvfølgelig helt forkert, for at kende USA skal man ud på landet og måske særligt til vestkysten og Californien. Det nåede jeg året efter, hvor jeg tog hele turen tværs over med mange stop undervejs.

Ved et senere besøg blev jeg inviteret til at overvære et årsmøde for en stor elektronikvirksomhed. Det foregik i Miami i Florida, og det var en festlig forestilling. Jeg havde lovet at bidrage til underholdningen ved at fortælle lidt om min virksomhed og om dansk elektronik. Mit foredrag blev illustreret med lysbilleder, som jeg havde med hjemmefra.

700 tilhører

Der var 700 tilhørere, så billederne blev vist på tre kæmpestore skærme. Jeg benyttede lejligheden til at fortælle om Danmark, som tilfældigvis er af samme størrelse som Florida. De fik også at vide, at vi havde en dronning, som hed Margrethe den anden, men at vi også havde haft en Margrethe den første, men det var altså bare 700 år siden. Sådan noget imponerer amerikanerne meget, fordi den hvide mands historie derovre ikke går mange hundrede år tilbage.

Ved det omtalte sælgermøde var de fleste iklædt stor-ternede benklæder og farvestrålende smokingjakker (Tuxedos). De dygtigste sælgere blev hyldet på scenen og fik overrakt gaver. Det vrimlede med 1000 dollar

sedler. Jeg var desværre kun tilskuer ved den del af festen.

Per Hækkerup

En anden begivenhed med relation til Amerika indtraf i august 1964, og den har jeg i frisk erindring, fordi jeg blev direkte involveret. Man havde i USA bygget verdens første atomdrevne skib, og det blev sendt på en præsentationstur rundt i verden. Skibet hed NS (Nuclear Ship) Savannah og var fantastisk flot, højglanspoleret fra for til agter og med vanlig sans for PR var der blandt besætningen 10-12 sorte tjenere alle iført hvid smoking.

Skibet skulle sejle fra København op ad sundet til Kullen nord for Helsingør og tilbage igen med indbudte gæster. Æresgæst var udenrigsminister Per Hækkerup, og jeg fik det job at vise ham skibet. Jeg var dengang medlem af atomenergikommissionen, så det var der nogen der troede, at jeg havde forstand på. Hækkerup var ikke særlig interesseret i skibet, så vi kastede os hurtigt over frokosten og nød den smukke tur. Jeg må ærligt bekende, at jeg blev næsten ligeså fuld som ham, inden vi nåede tilbage til København.

Ved en senere lejlighed var jeg tilfældigvis i Los Angeles en ugestid, før Hækkerup skulle komme på officielt besøg. Jeg spiste frokost med den danske generalkonsul i den berømte golfklub på Beverly Hills, og han var noget nervøs for, hvordan han skulle underholde den fine gæst. Jeg kunne berolige ham med, at det ikke var særlig svært, når man bare kendte et par fiduser.

Over vores frokostbord var der en sort tavle med golfklubbens medlemmer i guldbogstaver. Det første navn på tavlen var Charlie Chaplin. Han var af gode grunde ikke tilstede.

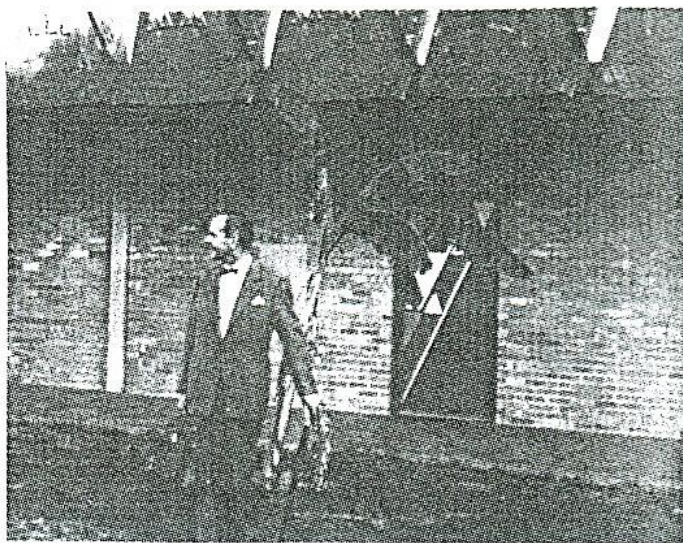

Fig. 14. 1950-erne udstyr, paraply-butterfly og mappe

50 Års fødselsdag

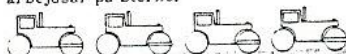

50 år

Den 31. marts fyldte underdirektør Erik Petersen 50 år. For 16 år siden var EP initiativtager til Storno's oprettelse, og han har en meget stor del af æren for, at Stornokom velbeholden gennem de første vanskelige år og i dag er en af Danmarks førende elektronikvirksomheder. Vi har gennem årene lært at respektere EP for hans energi og faglige dygtighed, og samtidig kan vi lide ham for hans gode humør og ukuelige optimisme, der jo trods alle besværligheder har vist sig at være velbegrundet.

Vi siger EP tak for de år, der er gået, og ønsker ham endnu mange indholdsrige arbejdsår på Storno.

UDGIVET AF STORNO.

Ved Amagerbanen 21, København S
Ansvarshavende redaktør: J. Høpfner
Redaktionsudvalg:
J. Høpfner, P. Gundel og S. E. Hansen

Gentofte	den 30. Marts	2303 1963
Hermed følger fra		
ENTREPRENØRFIRMAET PERSON KLEINS EFTERFØLGER A/S		
1 Stk. Vejtromle, 10 ton.		
til prøve =====		
Direktør, Civiling. E. Petersen,		
Herr/Firma	Viggo Rothesvej 26, Charl.	

Gratis nr. 2042

KINA

Maos Kina var som bekendt i mange år et lukket land for vesterlændinge. Bortset fra den traditionelle handel med skibsfart gennem shanghai vidste man egentlig ikke meget om, hvad der foregik i Kina, skibenes besætninger fik kun lov at komme i land, når de skulle proviantere.

De første industrifolk, der fik lov at komme ind, fordi Kina manglede moderne teknologi, var fra England, Danmark og Canada. Amerikanerne var bandlyst. Ved det danske handelsministeriums mellemkomst fik vi lov at lave en elektronik udstilling i Shanghai i 1965.

Storno, Brüel og Kjær og en del andre danske firmaer deltog med 15-20 teknikere. Dr. Per Brüel tog den første tårn, men da han måtte hjem efter en uges tid til andre presserende opgaver, måtte jeg tage over.

Fly Canton-Peking 1965

For at komme til Shanghai måtte jeg først med fly til Hong Kong og derfra med et lokaltog til grænsen for at komme ind i Kina. Ved grænsefloden stoppede toget, og alle passagerer måtte selv bære deres bagage over broen bevogtet af soldater med maskinpistoler.

Toget endte i Canton, hvor jeg måtte overnatte. Næste dag fik jeg en flybillet til Shanghai, en taxamand kørte mig til lufthavnen, som var en flad mark med landingsbanen markeret med tomme olietønder.

Der var i Kina kun 3 gamle DC3 fly, som var overtaget fra de gamle ambassader. Jeg var eneste passager og blev placeret i en løs kurvestol bag piloterne. Kabinen var fyldt med gods af forskellig art. Efter mange mellemlandinger, hvor jeg ikke måtte komme ud af maskinen, landede vi i Shanghai sent om aftenen.

Maos tolk

I lufthavnen blev jeg modtaget af en yndig ung kineserpige, som på udmærket engelsk fortalte mig, at hun kom fra udenrigsministeriet, og at hun havde ansvaret for mig under mit ophold. Hun førte mig til hotellet og fik et værelse til mig. Jeg fik senere at vide, at hun under hele mit ophold hver nat havde sovet på en måtte udenfor min dør, så der blev passet godt på mig.

Værelset var stort og virkede uhyggeligt, selv om det var fyldt med kinesiske antikviteter. Det ene hjørne af værelset var afskærmet med et forhæng. Da jeg kiggede ind, var der en fornem, kinesisk seng med silketæppe og et kostbart tæppe på gulvet.

Da pigen vækkede mig med te om morgenen, spurgte jeg hende, hvad den mærkelige opstilling skulle betyde. Hun fortalte mig så, at i kolonitiden kunne de fremmede gæster bare ringe ned til portneren og få en pige sendt op, men da hun ikke måtte ligge i enhvid mads seng, havde man indrettet sig på denne måde. Kineserne havde den opfattelse, at gæsterne ville føle sig skamfulde over den måde, kineserne var blevet behandlet på. Forøvrigt var en engelsk tekniker, som havde forgrebet sig på en kinesisk pige, blevet fængslet i flere måneder, mens jeg var derovre.

Eksport nær milliarder

Stor fremgang for dansk elektronik-industri

Dansk elektronikindustri's produktionsværdi i 1969 kom op på ca. 1,6 milliard kr. med en eksport på godt 850 mill. kr., en fremgang på omkring 130 mill. kr. fra 1968. TV- og radiofabrikkernes andel i eksporten er på henvend 140 mill. kr., oplyste formanden for Elektronikfabri-

kant-foreningen, direktør Erik Petersen.

Elektronikeksporten udgør ca. syv pct. af den samlede danske industrieksport, i 1965 udgjorde den kun fem pct. og i 1960 knap fire pct.

— Selv om der skulle komme en afsvækning af konjunkturerne, er der formentlig ikke grund til at frygte, at det skulle komme til at ramme elektronikindustrien, som i Danmark har forstået at lægge sig fast på specialer uden for giganternes interesseskæpe, siger Erik Petersen.

Direktør Erik Petersen tror ikke, der er fare for, at udenlandsk kapital vil få større indpas i den danske elektronikindustri. — Hvor værdifuld den danske elektronikproduktion end er for os, er den set med europæiske eller amerikanske øjne så ringe, at vi vil få lov til at passe os selv, siger Erik Petersen. Inden for elektronik er der altid produktioner,

så små, at de ikke rigtig lønner sig for udlandets store samlebandsvirksomheder.

Fabrikantforeningens formand går hverken ind for fælles europæiske forskningsfaciliteter for branchen eller at statslige organisationer og myndigheder i højere grad skal favorisere lokale industrier ved store anskaffelsesordrer, for at Europa bedre kan klare sig i konkurrencen.